

LES CENTRALS NUCLEARS D'ASCÓ | ELS ORÍGENS DE L'ENERGIA ATÒMICA A LA RIBERA D'EBRE

De fàbrica de xocolata a nuclear

Tècnics de Fecsa van iniciar el 1969 les visites a Ascó per adquirir els terrenys de la futura central. Les obres es van allargar durant més d'una dècada i van dividir el poble en pro i antinuclears

PER A. CARALT

A l'octubre de 1969, els veïns d'Ascó van advertir la presència d'un treballador de l'elèctrica Fecsa que s'interessava pels preus de les finques del meandre d'Andisc. Corria la veu que una empresa hi volia construir una gran fàbrica de xocolata que donaria feina al poble, i un nou pont sobre l'Ebre entre Ascó i Vinebre. Ascó era llavors un municipi abocat a l'agricultura, un sector castigat per la sequera. «Si ens fan la xocolatera, tots en menjarem», ironitzaven els veïns davant uns rumors cada cop més insistent.

La realitat és que Fecsa inicià la compravenda de les finques de regadiu del meandre. Al febrer de 1970 la premsa catalana anunciava la decisió de construir una central nuclear a Ascó, de 865 MW de potència. La inversió seria superior als 10.000 milions de pessetes i durant les tasques de construcció es contractarien unes 2.000 persones. S'afegia que la inversió restava a l'espera de conèixer els resultats d'un estudi geològic sobre els terrenys afectats. L'escriptor i periodista Xavier Garcia relata en el seu llibre *La primera dècada de lluita antinuclear a Catalunya (1970-1980)* que el procés de compravenda s'allargà tres anys, fins a 1972. La voluntat era posar en marxa Ascó I l'any 1977.

Garcia afirma que les irregularitats durant el procés de compra dels terrenys —complaenances amb els terratinents, desigualtats amb els pagaments pobres i discriminacions amb els que anaven a ser contractats per als moviments de terres inicials— van començar a dividir el poble, a generar una sensació de «mala mar» que s'eternitzaria durant anys.

Mossèn Reodorat, un dels futurs activistes antinuclears, va rebre el 1973 la confirmació de la construcció del complex atòmic per part d'un tècnic de Fecsa. «Mire, mossèn, en los terrenos que hemos comprado en Ascó vamos a hacer dos centrales nucleares para

hacer luz. Esto es progreso y no se puede parar. Su emplazamiento es el ideal: el río, el clima y, sobre todo, la baja densidad de población. Es el sitio idóneo para construir estas industrias».

L'any 1974 nasqué l'associació de veïns d'Ascó, que informà obertament a la població sobre la construcció en marxa de la nuclear des d'un punt de vista crític. Fecsa, al seu torn, sol·licitava la llicència d'obres d'Ascó I i aixecava menjadors i dormitoris en barracons per acollir els centenars de treballadors, molts d'ells andalusos, que van sentir-se atrets pel gran volum de feina. El comerç es va revitalitzar i es van obrir molt bars, que s'omplien matí i nit. Tot i el dinamisme creixent, molts veïns es mostraven temerosos davant els efectes de l'energia nuclear.

Un any més tard, i abans de la mort de Franco, Fecsa sol·licitava la llicència d'obres d'Ascó II. El 1977, i davant la pressió veïnal, l'alcalde franquista José Montaña va dimitir del càrrec. Dues comissions gestores van assumir el consistori i van descobrir que l'Ajuntament havia atorgat la llicència d'obres d'Ascó I per 15 milions de pessetes, una xifra molt per sota dels 163 milions que haurien d'haver abonats.

Antinuclears a Ascó

El 28 d'agost d'aquell any, unes 1.500 persones van participar en la primera manifestació antinuclear de Catalunya, celebrada a Ascó. Els assistents protestaven contra l'atorament de la concessió d'aigua de l'Ebre per a refrigerar els dos reactors.

La divisió al poble s'accentuava entre partidaris i detractors de la nuclear. L'elecció d'adit dels qui entraven a treballar a la nuclear crispà més l'ambient, afirma l'exregidor Antonio Ribes a les seves memòries. Ribes participà en les primeres eleccions democràtiques com a número 4 de la llista de l'associació de veïns, que tenia com a prioritat la nuclear.

La llista, encapçalada per Joan Carranza i mossèn Miquel Re-

l'alcalde Tomás Biarnés, amb l'exalcalde Carranza, assegut i amb barba, el 14 d'octubre de 1983. FOTO: J.J. CAROT

150 persones van protestar l'octubre de 1983 contra Ascó I. FOTO: J.J. CAROT

dorat, fou la més votada amb 5 regidors. Els quatre partits de l'oposició en van obtenir 6 però l'únic regidor d'ERC es va absentar el dia de la proclamació i Carranza fou escollit.

S'inicià un període extremament convuls amb manifestacions antinuclears i en el qual el govern de Carranza, en minoria, lluità en el terreny polític i judicial per exigir a l'elèctrica el compliment estricte de la legalitat. L'oposició, en canvi, acusava el Govern d'oposar-se a les nuclears, «que donen molta vida i treball a la població», en paraules de Vicent Biarnés, portaveu de

l'oposició. Poc després l'oposició va dimitir en bloc i deixà sol el Govern. El president Tarradellas els va batejar en una reunió com a «miniajuntament d'Ascó». Malgrat la pressió del Govern Civil perquè la llista també dimitís, Carranza s'hi va negar.

Llista de greuges

El govern Carranza calculà que Fecsa devia a l'Ajuntament 1.238 milions de pessetes només dels impostos derivats de la construcció dels dos reactors nuclears. N'exigí el cobrament com a requisit imprescindible per atorgar la llicència de posada en mar-

El canvi de govern l'any 1983 va tancar la lluita institucional i la central nuclear es posà en marxa

xa d'Ascó I. Aquest era només un dels greuges d'una extensa llista que l'equip de Carranza posà sobre la taula. Fecsa en va resoldre algun, com la reparació del pas de barca, i oferí 158 milions de pessetes del deute pendent per Ascó I a canvi que el consistori atorgués el permís d'exploatació. No hi va haver acord. Ascó II estava pràcticament finalitzat però no tenia el permís de construcció de l'Ajuntament.

El 8 de maig de 1983 es van celebrar unes noves eleccions. Carranza va perdre clarament, 4 regidors pels 7 de l'oposició agrupats en el partit Unitat d'Ascó. Un cop convocat el plenari, la nova majoria, encapçalada per l'alcalde Tomás Biarnés, aprovà la nova oferta de Fecsa, 240 milions a canvi de la llicència d'exploatació d'Ascó II de la llicència d'obres d'Ascó II, afirma Ribes.

Ascó I es connectà a la xarxa el 29 d'agost de 1983, i dos anys més tard, el 23 d'octubre de 1985, ho feia Ascó II. Les elèctriques havien triomfat.